

חוברת תרגול – שורשים ומקום: המשפחה שלי והיישוב שלי

מהדורה למורה חנ״מ

מהדורה למורה – מפתח תשובות

מטרות הדף:

- להכיר את מושגי המשפחה על צורותיה השונות ואת מבנה עץ המשפחה
- לתרגל כישורי ראיון: שאלות פתוחות, הקשבה ורישום סיפורים של מבוגרים
- להבין כיצד שמות וחפצים נושאים זיכרון ומשמעות משפחתית
- לעקוב אחר התפתחות היישוב ולזהות דרכים לתרום לקהילה

גרסת חנ״מ – פחות פריטים, עד 3 אפשרויות בחירה, בנק מילים, גופן מוגדל ושורות כתיבה רחבות. מומלץ להקריא את ההוראות בקול ולעבוד חלק אחר חלק, בלי הגבלת זמן.

חלק א׳ – פרק 1 • מעגלים של אנשים: משפחה קרובה, מורחבת ואנשים שהם כמו משפחה – שאלות פתיחה

1. ב – חוט אדום ארוך
2. ג – המשפחה הקרובה שגרה איתי
3. ב – על השכנה רחל שאוספת אותו מבית הספר

חלק ב׳ – פרק 1 • מעגלים של אנשים: משפחה קרובה, מורחבת ואנשים שהם כמו משפחה – הבנה ויישום

1. נכון – המעגל השני הוא המשפחה המורחבת שכוללת קרובים כמו דודים וסבים
2. לא נכון – בטקסט מודגש שכל משפחה נראית אחרת, ולכל אחת צורה משלה

חלק ג׳ – פרק 1 • מעגלים של אנשים: משפחה קרובה, מורחבת ואנשים שהם כמו משפחה – השלמות והתאמות

1. בחרתי
2. חגים

חלק ד׳ – פרק 1 • מעגלים של אנשים: משפחה קרובה, מורחבת ואנשים שהם כמו משפחה – התאמה

- 1 – ד (משפחה קרובה)
- 2 – ג (משפחה מורחבת)
- 3 – א (אנשים שהם כמו משפחה)
- 4 – ב (משפחה מורחבת)

חלק ה׳ – פרק 2 • עץ המשפחה שלי: דורות, שורשים וענפים – הכרת המושגים

1. ב – כי כמו עץ אמיתי יש לו שורשים, גזע וענפים
2. ג – ארבעה
3. ג – סבא רבא וסבתא רבתא

חלק ו׳ – פרק 2 • עץ המשפחה שלי: דורות, שורשים וענפים – התאמה וסדר

1. לא נכון – בטקסט נכתב שיש אנשים שמציירים את הדור הוותיק למטה ויש שמציירים אותו למעלה – שתי הדרכים נכונות
2. נכון – הטקסט מציע אפשרות זו למי שלא מתאים לו עץ משפחה רגיל

חלק ז׳ – פרק 2 • עץ המשפחה שלי: דורות, שורשים וענפים – התאמה, סדר וכתיבה

- 1 – ג (סבא רבא וסבתא רבתא)
- 2 – ד (סבים וסבתות)
- 3 – ב (ההורים)
- 4 – א (אני, הנכדים והנכדות)

חלק ח׳ – פרק 2 • עץ המשפחה שלי: דורות, שורשים וענפים – בניית העץ שלב אחרי שלב

1. כותבים את השם שלי על הדף
2. מוסיפים את האנשים הקרובים ביותר
3. ממשיכים הלאה לדורות נוספים
4. שואלים מבוגרים שאלות כדי לגלות עוד פרטים

חלק ט׳ – פרק 3 • ראיון עם אדם שחשוב לי: שאלות פתוחות והקשבה – מה זכרתם?

1. א – שיחה שבה אחד שואל והשני מספר
2. ב – מראיין
3. ב – מרואיין

חלק י׳ – פרק 3 • ראיון עם אדם שחשוב לי: שאלות פתוחות והקשבה – מילים מהראיון

1. שאלה
2. איך

חלק י״א – פרק 3 • ראיון עם אדם שחשוב לי: שאלות פתוחות והקשבה – מהתכנון ועד התודה

1. מתכננים: בוחרים אדם מבוגר שחשוב וכותבים שאלות מראש
2. שואלים: מתחילים בשאלה קלה ומדברים לאט וברור

חלק י״ב – פרק 4 • חפץ עם סיפור ושם ומשמעותו – זיכרון ושמות

1. ב – הסיפור והאהבה שבתוכו
2. א – פמוט
3. א – מרוקו

חלק י״ג – פרק 4 • חפץ עם סיפור ושם ומשמעותו – התאמה בין שם למשמעות

1. 1 – ב (מה שמאיר)
2. 2 – ג (תחילת הבוקר)
3. 3 – א (שמחה)

חלק י״ד – פרק 4 • חפץ עם סיפור ושם ומשמעותו – חשיבה וכתיבה

1. כי החפץ הישן נושא סיפור וזיכרון של אדם או רגע מיוחד, ולא רק ערך כספי
2. כי השם הוא חלק מהזהות של האדם, וכיבוד השם מראה כבוד לאדם עצמו

חלק ט״ו – פרק 5 • היישוב שלי: ראשית המקום וסיור במפה – זוכרים את הסיפור

1. א – מים, אדמה טובה ודרך לעולם
2. ב – הפך לכביש

חלק ט״ז – פרק 5 • היישוב שלי: ראשית המקום וסיור במפה – השלמה ובדיקה

1. לא נכון – בהתחלה היו רק כמה בתים קטנים והחיים לא היו קלים
2. נכון – אלה דוגמאות לסימנים מהעבר שמוזכרים בטקסט

חלק י״ז – פרק 5 • היישוב שלי: ראשית המקום וסיור במפה – מילים חסרות

1. מייסדים
2. מפה

חלק י״ח – פרק 5 • היישוב שלי: ראשית המקום וסיור במפה – התאמות

1. 1 – ד (האנשים הראשונים שהתיישבו במקום)
2. 2 – ג (מקור מים ליישוב החדש)
3. 3 – א (מקום שאפשר לגלות בו את סיפור היישוב)
4. 4 – ב (סימן מהימים הראשונים של המקום)

חלק י״ט – פרק 6 • אנשים טובים בקהילה ותערוכת השורשים המסכמת – הבנה ראשונית

1. א – שומרת במעבר החציה
2. א – ממליצה לכל ילד על ספר מתאים
3. א – מתנדב עוזר מרצונו בלי לקבל כסף

חלק כ׳ – פרק 6 • אנשים טובים בקהילה ותערוכת השורשים המסכמת – השלמה והתאמה

1. שלט
2. מתי

כרטיס יציאה – מה לחפש

- התלמיד/ה מזהה לפחות שני מעגלים שונים של אנשים קרובים
- התלמיד/ה מספר/ת פרט אחד חדש שגילה/תה דרך ראיון, חפץ או שם
- התלמיד/ה מציין/ת שינוי אחד ביישוב ודרך אחת לתרומה אישית

טיפים להפעלה:

- אפשר לחלק את החוברת לפי מהלך היחידה – פרק אחד לכל 1-2 שיעורים, ולסיים בתערוכה
- לאפשר לכל תלמיד/ה לבחור 'משפחה שבחרתי' או 'אדם שחשוב לי' בכל משימה אישית
- לתלמידים שזקוקים לתמיכה אפשר לצמצם למשימת ציור או מילוי משפטים פתוחים במקום כתיבה חופשית
- לשמור את עמודי החוברת כבסיס לפינות התצוגה בתערוכת השורשים המסכמת

חוברת תרגול – שורשים ומקום: המשפחה שלי והיישוב שלי

שורשים ומקום – המשפחה שלי והיישוב שלי לכיתה ג׳

· חנ״מ

תוכן החוברת

1. פרק 1 – מעגלים של אנשים: משפחה קרובה, מורחבת ואנשים שהם כמו משפחה
2. פרק 2 – עץ המשפחה שלי: דורות, שורשים וענפים
3. פרק 3 – ראיון עם אדם שחשוב לי: שאלות פתוחות והקשבה
4. פרק 4 – חפץ עם סיפור ושם ומשמעותו
5. פרק 5 – היישוב שלי: ראשית המקום וסיור במפה
6. פרק 6 – אנשים טובים בקהילה ותערוכת השורשים המסכמת

שם: _____ כיתה: _____

יצרה: רוית ראש בן ישי

חוברת תרגול – שורשים ומקום: המשפחה שלי והיישוב שלי

חוברת התלמיד/ה חנ"מ

שם: _____ **כיתה:** _____ **תאריך:** _____

בחוברת הזו תעברו מסע בעקבות השורשים שלכם – מהמשפחה ועד היישוב שבו אתם גרים. בכל פרק יש משימות קריאה, כתיבה וציור; אפשר לבחור בכל שלב 'משפחה שבחרתי' או 'אדם שחשוב לי'. עבדו בקצב שלכם ושתפו בסוף כל פרק משהו שגיליתם.

בנק מילים: איך | שאלה | חגים | מתי | מפה | מייסדים | בחרתי | שלט

1 חלק א׳ – פרק 1 • מעגלים של אנשים: משפחה קרובה, מורחבת ואנשים שהם כמו משפחה – שאלות פתיחה

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. מה הביאה המורה לכיתה בסיפור הפתיחה?

(א) ספר גדול (ב) חוט אדום ארוך (ג) ציור של עץ

2. מי נמצא במעגל הראשון, הקרוב ביותר?

(א) המשפחה המורחבת (ב) אנשים שהם כמו משפחה

(ג) המשפחה הקרובה שגרה איתי

3. על מי סיפר רפאל בסיפור הפתיחה?

(א) על דודה שלו (ב) על השכנה רחל שאוספת אותו מבית הספר (ג) על סבא רבא

2 חלק ב׳ – פרק 1 • מעגלים של אנשים: משפחה קרובה, מורחבת ואנשים שהם כמו משפחה – הבנה ויישום

סמנו ✔ נכון או ✘ לא נכון.

#	משפט	✔ נכון	✘ לא נכון
1	במעגל השני, המורחב, נמצאים דודים, דודות, סבים וסבתות	☐	☐

#	משפט	✔ נכון	✘ לא נכון
2	כל המשפחות במעגלים נראות בדיוק אותו דבר	☐	☐

3 חלק ג׳ – פרק 1 • מעגלים של אנשים: משפחה קרובה, מורחבת ואנשים שהם כמו משפחה – השלמות והתאמות

השלימו את המילה החסרה.

1. אנשים שהם לא קרובי משפחה אבל כמו משפחה נקראים "המשפחה ש_____"

2. כשמשפחה גרה רחוק, אפשר להישאר בקשר דרך הטלפון או ב_____

4 חלק ד׳ – פרק 1 • מעגלים של אנשים: משפחה קרובה, מורחבת ואנשים שהם כמו משפחה – התאמה

התאימו: כתבו ליד כל מספר את האות המתאימה מהעמודה השמאלית.

1. אמא שגרה איתי בבית	___	**א.** אנשים שהם כמו משפחה
2. דודה שגרה בארץ אחרת	___	**ב.** משפחה מורחבת
3. שכנה שמכינה מרק כשאני חולה	___	**ג.** משפחה מורחבת
4. סבא וסבתא שנפגשים כל שבת	___	**ד.** משפחה קרובה

5 חלק ה׳ – פרק 2 • עץ המשפחה שלי: דורות, שורשים וענפים – הכרת המושגים

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. למה קוראים לציור הזה 'עץ משפחה'?

(א) כי הוא ירוק (ב) כי כמו עץ אמיתי יש לו שורשים, גזע וענפים

(ג) כי מציירים אותו בחוץ

2. כמה דורות מוזכרים בטקסט כשבונים עץ משפחה?

א) שניים ב) שלושה ג) ארבעה

3. מי נמצא בדור הראשון, הוותיק ביותר, בעץ המשפחה?

א) הנכדים ב) ההורים ג) סבא רבא וסבתא רבתא

6 חלק ו' – פרק 2 • עץ המשפחה שלי: דורות, שורשים וענפים – התאמה וסדר

סמנו ✔ נכון או ✘ לא נכון.

#	משפט	✔ נכון	✘ לא נכון
1	כל המשפחות חייבות לצייר עץ בצורה אחת בלבד, עם שורשים למטה	☐	☐
2	ילד שגדל במשפחה מאמצת יכול לצייר 'עץ האנשים שלי' במקום עץ משפחה רגיל	☐	☐

7 חלק ז' – פרק 2 • עץ המשפחה שלי: דורות, שורשים וענפים – התאמה, סדר וכתיבה

התאימו: כתבו ליד כל מספר את האות המתאימה מהעמודה השמאלית.

1. דור ראשון	___	**א.** אני, הנכדים והנכדות
2. דור שני	___	**ב.** ההורים
3. דור שלישי	___	**ג.** סבא רבא וסבתא רבתא
4. דור רביעי	___	**ד.** סבים וסבתות

8 חלק ח' – פרק 2 • עץ המשפחה שלי: דורות, שורשים וענפים – בניית העץ שלב אחרי שלב

מספרו את השלבים לפי הסדר הנכון (1, 2, 3...).

☐	ממשיכים הלאה לדורות נוספים
☐	שואלים מבוגרים שאלות כדי לגלות עוד פרטים
☐	כותבים את השם שלי על הדף
☐	מוסיפים את האנשים הקרובים ביותר

9 חלק ט׳ – פרק 3 • ראיון עם אדם שחשוב לי: שאלות פתוחות והקשבה – מה זכרתם?

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. מה זה ראיון?

א) שיחה שבה אחד שואל והשני מספר ב) מכתב תודה קצר

ג) ציור של עץ המשפחה

2. איך קוראים למי ששואל בראיון?

א) מרואיין ב) מראיין ג) מספר

3. איך קוראים למי שעונה ומספר בראיון?

א) מראיין ב) מרואיין ג) מאזין

10 חלק י׳ – פרק 3 • ראיון עם אדם שחשוב לי: שאלות פתוחות והקשבה – מילים מהראיון

השלימו את המילה החסרה.

1. בסוף כל שאלה כתובה שמים סימן _____

2. מילות שאלה חשובות הן: מי, מה, מתי, איפה, למה ו_____

11 חלק י״א – פרק 3 • ראיון עם אדם שחשוב לי: שאלות פתוחות והקשבה – מהתכנון ועד התודה

מספרו את השלבים לפי הסדר הנכון (1, 2, 3...).

☐	שואלים: מתחילים בשאלה קלה ומדברים לאט וברור
☐	מתכננים: בוחרים אדם מבוגר שחשוב וכותבים שאלות מראש

12 חלק י"ב – פרק 4 • חפץ עם סיפור ושם ומשמעותו – זיכרון ושמות

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. מה הופך חפץ רגיל לחפץ עם סיפור?

(א) המחיר שלו (ב) הסיפור והאהבה שבתוכו (ג) הגודל שלו

2. איזה חפץ מוזכר בטקסט כמשל לחפץ שמדליקים בו נרות בשבת?

(א) פמוט (ב) כדור (ג) ציור

3. מאיזו ארץ הגיעה הכוס שמצאה טליה בארגז הישן?

(א) מרוקו (ב) תימן (ג) פולין

13 חלק י"ג – פרק 4 • חפץ עם סיפור ושם ומשמעותו – התאמה בין שם למשמעות

התאימו: כתבו ליד כל מספר את האות המתאימה מהעמודה השמאלית.

1. אור	___	**א.** שמחה
2. שחר	___	**ב.** מה שמאיר
3. גיל	___	**ג.** תחילת הבוקר

14 חלק י"ד – פרק 4 • חפץ עם סיפור ושם ומשמעותו – חשיבה וכתיבה

ענו בקצרה.

1. מדוע חפץ ישן יכול להיות חשוב יותר מחפץ חדש ויקר?

2. למה חשוב לבטא נכון את השם של כל ילד וילדה בכיתה?

15 חלק ט"ו – פרק 5 • היישוב שלי: ראשית המקום וסיור במפה – זוכרים את הסיפור

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. מה בדקו המייסדים לפני שהחליטו להישאר במקום?

(א) מים, אדמה טובה ודרך לעולם (ב) מספר התושבים העתידי

(ג) גובה ההרים מסביב

2. מה קרה לשביל הצר עם השנים?

(א) נשאר שביל עפר (ב) הפך לכביש (ג) נעלם לגמרי

16 חלק ט"ז – פרק 5 • היישוב שלי: ראשית המקום וסיור במפה – השלמה ובדיקה

סמנו ✔ נכון או ✘ לא נכון.

#	משפט	✔ נכון	✘ לא נכון
1	בהתחלה היו ביישוב בתים רבים ובית ספר גדול.	☐	☐
2	סימנים מהימים הראשונים יכולים להיות עץ ענק או בית ישן עם קירות אבן.	☐	☐

17 חלק י"ז – פרק 5 • היישוב שלי: ראשית המקום וסיור במפה – מילים חסרות

השלימו את המילה החסרה.

1. האנשים שהתחילו את היישוב נקראים ה_____

2. לפני תכנון מסלול סיור חשוב לדעת לקרוא _____

18 חלק י״ח – פרק 5 • היישוב שלי: ראשית המקום וסיור במפה – התאמות

התאימו: כתבו ליד כל מספר את האות המתאימה מהעמודה השמאלית.

1. מייסדים	___	**א.** מקום שאפשר לגלות בו את סיפור היישוב
2. באר	___	**ב.** סימן מהימים הראשונים של המקום
3. ארכיון או מוזיאון קטן	___	**ג.** מקור מים ליישוב החדש
4. שלט רחוב או סמל יישוב	___	**ד.** האנשים הראשונים שהתיישבו במקום

19 חלק י״ט – פרק 6 • אנשים טובים בקהילה ותערוכת השורשים המסכמת – הבנה ראשונית

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. מי עוזר לילדים לעבור את הכביש בבטחה?

(א) שומרת במעבר החציה (ב) הספרנית (ג) שכן שמשקה פרחים

2. מה עושה הספרנית ביישוב?

(א) ממליצה לכל ילד על ספר מתאים (ב) שומרת על מעבר חציה

(ג) שותלת פרחים בגינה

3. מה ההבדל בין עובד למתנדב?

(א) מתנדב עוזר מרצונו בלי לקבל כסף (ב) עובד לא מקבל כסף בכלל

(ג) מתנדב הוא תמיד ילד

20 חלק כ׳ – פרק 6 • אנשים טובים בקהילה ותערוכת השורשים

המסכמת – השלמה והתאמה

השלימו את המילה החסרה.

1. בתערוכת השורשים ליד כל חפץ שמים _____ קטן שמסביר מה רואים.

2. בהזמנה לתערוכה חייב להיות כתוב למי היא, מה האירוע, _____ ואיפה.

כרטיס יציאה

אילו מעגלים של אנשים מקיפים אותי, ומי נמצא בכל מעגל?

מה למדתי על חפץ, שם או סיפור משפחתי שלא ידעתי קודם?

איך הרגשתי בשיעור? ☹ 😐 🙂 😀